

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

Qvæstio I. Vtrum Iustificatio fiat per formam intrinsecè inhærentem
iustificato?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

LIBER QVINTVS.

De Iustificatione Impij, & de natura gratiæ habitualis.

QVÆSTIO PRIMA.

*Vtrum Iustificatio fiat per formam
intrinsicè inhaerentem
Iustificato.*

IDEVR non fieri. 1. quia eodem prorsus modo, quo per peccatum Adæ omnes eius posterii constituuntur peccatores, constituuntur etiam iusti per iustitiam Christi quicumque iustificantur; vt constat ex illo ad Rom. 5. 18. *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic etiam per vnius iustitiam in omnes homines in Iustificationem vitæ.* Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituuntur multi; ita, & per vnius obedientiam iusti constituentur multi. Peccatum autem Adæ est forma extrinsecè tantum denominans eius posteros; quos nihilominus verè constituit peccatores. Ergo similiter iustitia Christi extrinsecè tantum denominat iustos reliquos homines, qui iustificantur, nec indigent alia forma intrinsicè inhaerente, vt verè sint iusti.

2. Iustificari nihil est aliud quàm declarari, aut comprobati iustum, vt colligitur ex Luc. 10. 29. *Ille volens iustificare seipsum*, idest, comprobare se esse iustum, & Iaiæ 5. 23. *Va qui iustificatis impium pro muneribus*, id est, declaratis iustum eum qui est iniustus. Vnde iustificatio contraponitur condemnationi, seu sententiæ condemnatoriæ. Prouerbiorum 17. 15. *Qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, uterque abominabilis est apud Deum.* & Rom. 8. 33. *Deus qui iustificat, quis est qui condemnet*, indidem Deus dicitur iustificari Ol. 50. 6. & Luc. 7. 29. cum innotescit eius iustitia, declaratio autem, comprobatio, & notitia iustitiæ sunt extrinsecæ iusto. Ergo iustificatio est extrinsecæ iustificato.

3. Iustificatio impij fit formaliter per remissionem peccatorum. Repugnat enim eum adhuc esse peccatorem, cui Deus iam remisit peccata, iuxta illud Ps. 31. 1. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum resecta sunt peccata.* Remissio autem est aliquid extrinsecum remissario, sicut offensæ est aliquid extrinsecum offenso; & offensus est aliquid extrinsecum offendenti. Sicut enim offensæ est actus lædenti intrinsicè inhaerens ipsi soli, per quem is contemnit, ac lædit alium; & offensus est actus offensi, per quem is odio prosequitur offendentem, ita remissio est actus eiusdem offensi, quo ipse recedit ab odio prius concepto aduersus offendentem, atque illud commutat in beneuolentiam. Ergo iustificatio peccatoris soli

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

Deo intrinsicè inest, atque purè extrinsecè denominat iustificatum eundem peccatorem.

4. Deus iustificat impium per solam quandam reputationem, & acceptationem iustitiæ; occultationem, & non imputationem peccatorum, vt colligitur ex 4. ad Rom. 3. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*, & v. 5. *Credenti autem in eum, qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam*, & v. 6. *Dauid dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert iustitiam sine operibus.* Et v. 7. *Dicuntur beati, quorum resecta sunt peccata.* Et v. 8. *Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum.* Hæc autem omnia sunt quid purè morale, & purè extrinsecè denominans eum qui iustificatur, vt per se patet; & constituuntur adæquatè per actus intellectus, & voluntatis Diuinæ. Ergo per ipsos solos absque vllò effectu intrinsicè inhaerente ipsi iustificato perficitur de facto iustificatio impij.

Art. 1. Respondetur. Iustificatio impij per quam omnes iustificantur post primum peccatum, superaddit remissionem peccati simplici iustificationi, seu sanctificationi, quæ solis contingit Angelis, necnon primis hominibus ante peccatum, atque Christo Domino, & Beata Virgini. Quare exponenda in primis erit gratia sanctificans secundum se vtrique iustificationi communis quoadan est, & quid est. Deinde adiungetur expositio peccati habitualis, à quo liberat ea gratia. Postea instituetur mutua vtriusque comparatio, per quam innotescet adæquatus conceptus iustificationis, tum existentis de facto, tum absolute possibilis. Vltimo loco adiungentur dispositiones requisitæ ex parte peccatoris de facto, & de possibili.

Art. 2. Itaque iustificatio impij, prout à Theologis communiter usurpatur, est transitus ab statu peccati in statum gratiæ: Seu est motus per quem quis ex inimico fit amicus Dei: Seu, vt definit Trid. sess. 6. cap. 7. de iustificatione, est sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Hoc idem exponi potest per terminos magis abstractos, minimeque controuersos, dicendo: Iustificatio est transitus à malo in non malum, seu bonum: à peccatore, seu iniusto in non peccatorem, seu iustum; ab statu damnationis æternæ in statum salutis æternæ. Quæ quidem omnia, & alia similia quamplura sunt inuicem conuertibilia reipsa, vt infra patebit; licet non ab omnibus talia reputentur.

Art. 3. Dicendum autem est iustificationem impij, quouis ex iis modo sumatur, de facto fieri per gratiam intrinsicè inhaerentem iustificato. Est dogma fidei sæpius repetitum à Concil. Trid. cap. illo 7. expressum verò maxime, dum dicitur: *Vnica causa formalis nostræ iustificationis est iustitia Dei, non qua ipse iustus, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donati renouamur, & c. iustitiam in nobis recipientes vnusquisque*

Q9

quisque

quisque suam. Et can. 1. anathemate feruntur dicentes, homines iustificari, vel sola imputatione iustitiae Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia, & charitate, quae in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhaereat; aut etiam gratiam, qua iustificamur, esse tantum fauorem Dei.

Art. 4. Idem colligitur ex illo ad Rom. 8. 10. Spiritus vero vivit propter iustificationem. Necessè namque est id, propter quod quis vivit, esse intrinsecum ipsi. Id enim est forma viventis. Quod clariùs mox exprimitur 1. 11. dum dicitur; vivificabit, & mortalia corpora vestra propter inhabitantem Spiritum eius in vobis. Inhabitare enim Spiritum, quod ponitur, ut convertibile cum iustificatione, non contingit, nec dici potest nisi ratione alicuius intrinsecè inexistentis in homine, in quo inhabitat. Eodem pertinet quod ad Gal. 3. 21. Vivificare ponitur pro iustificare, dum dicitur: Si data esset lex, quae posset vivificare, &c.

Art. 5. Verum distinctius describitur series, & quidditas iustificationis intrinsecè perficientis iustificatum 1. ad Corinth. 6. 11. Et haec quidem (præcedit scilicet vitiis omnium colluviis) fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis. Vbi ablutio quatenus abstergit, & aufert lodes, quæ priùs inerant, significat terminum à quo huius mutationis; nimirum remissionem, ac abolitionem peccatorum. Sanctificatio verò significat terminum ad quem inhaerentem sanctificato, eiusdemque perfectiorem positivè, ac intrinsecè, quatenus sanctitas est forma, per quam quis redditur simpliciter, ac universaliter bonus, & sanctus. Repugnat nimirum, quemquam esse bonum, & sanctum non secus, ac esse sanum, & pulchrum per ea, quæ sunt extra ipsum. Denique iustificatio significat effectum formalem completum, constatum ex termino à quo privatio exclusio per ablationem; & ex termino ad quem positivo inducto per sanctificationem. Uterque proinde terminus est de conceptu iustificationis, saltem provt fit de facto, neque ulli vnquam contingit absque forma intrinsecè inhaerente ipsi.

Art. 6. Quod ex eo præterea concluditur efficaciter, quia si quæ esset forma extrinseca sufficiens ad iustificandum formaliter, ea proculdubio esset divina prædestinatio; per quam videlicet maximè omnium afficitur Deus erga hominem, eumque sibi maximè omnium devinct. Prædestinatio autem non est formaliter, sed tantum efficienter iustificatio hominis, ut apparet ex 8. ad Rom. 30. Quos autem prædestinavit, hos, & vocavit, & quos vocavit, hos, & iustificavit, quos autem iustificavit, illos, & glorificavit. Vbi iustificatio, interposita vocationi, & glorificationi, quas constat esse effectus prædestinationis inhaerentes intrinsecè vocato, & glorificato, clarè demonstrat ipsam quoque esse effectum procedentem à prædestinatione, & receptum intrinsecè in iustificato.

Art. 7. Eandem veritatem manifestant prædicata alia, per quæ in sacris litteris exponitur iustificatio peccatoris. Rom. enim 5. 5. exponitur per diffusionem: Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris. Ad Titum 3. 6. Quem effudit in nos abundè per Iesum Christum Salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius, &c. 2. Petri 1. 4. per participationem divinæ naturæ, ut per hæc efficiamini Divinae consortes naturæ. 1. Ioan. 3. 1. per filiationem Dei: Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur, & simus. 4. ad Ephes. 2. 3. per renovationem spiritus: Renovamini spiritu mentis vestre. 2. ad Corinth. 1. 21. & 22. per vactionem, signaculum, & pignus spiritus in corde: qui vixit nos Deus: quo, & signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Quæ & alia similia dicuntur, ut convertibilia, & realiter identificata cum

mutatione ab statu peccati ad statum iustitiae, seu cum iustificatione, ut ex contextu facile colligere licet. Patet autem debere ex conceptu suo pignus esse apud creditorem; signaculum imprimi signato; vactionem contingere vñctum; renovationem mutari in se intrinsecè renovatum: filiationem Dei, & participationem naturæ Divinæ in illo filio Dei, & Divinitatis participi, ac demum, quod diffunditur in corde, recipi intrinsecè in ipso. Constat igitur clarè ex sacris litteris iustificationem de facto fieri per formam intrinsecè inhaerentem iustificato. Id quod confirmabitur multo magis, & multiplici ratione clariùs apparebit ex dicendis in decursu de natura, & proprietatibus formæ iustificantis, deque eius necessitate, & sufficientia ad iustificandum; quæ forma communiter dicitur à Theologis gratia habitualis.

Ad 1. Est quidem extrinsecum posterius Adæ peccatum eius actuale secundum suam entitatem, peccatum tamen originale inde derivatum inest vñctumque proprium, & vnumquemque suo modo afficit intrinsecè, ut dicitur quæst. 5. & 6. Quare paritas eatenus est bona. Adeest nihilominus hoc discrimen, quod peccatum formaliter consistit in privatione formæ intrinsecè perficientis, iustificatio verò, & iustitia est eadem illa forma positiva intrinsecè perficiens. Quapropter peccatum originale, & iustificatione impij eodem modo proveniunt quoad hoc ex peccato Adæ, & meritis Christi, quod peccatum Adæ est causa nostri peccati originalis, & merita Christi sunt causa nostræ iustificationis: & rursus, quod intrinsecè afficiunt peccatum originale peccatorem, & iustificatio iustum, illud privatiuè, ista positivè, atque hæc est intentio Apostoli in illa comparatione. An de reliquo sit aliquod discrimen, & quale illud sit, apparebit eodem illo in loco.

Art. 1. Ad 2. Declarari aliquem, aut comprobari iustum apud Deum, eundemque esse reipsa iustum in se, sunt realiter inseparabilia mutuo, licet separari possint apud homines. Quia declaratio humana potest esse, & falsa, & mendax, & probatio potest esse desistoria. Quod non cadit in Deum. Vnde iustificatio apud Deum, de qua sola agitur in præsentī, etiamsi sumatur pro declaratoria, & comprobatoria, est essentialiter connexa cum iustificatione intrinsecè efficiente iustificatum, quia videlicet sola efficitur vnusquisque reipsa iustus, & capax retentionis veram, & declarationem, & probationem iusti. Aliàs enim iustificatio qua Deus iustificat, & Deus ipse iustificans posset esse abominabilis, sicut iustificatio hominis, & homo iustificans potest esse & dicitur abominabilis, dum iustificatur impius, id est declaratur iustus, remanens in se sicut erat antea, non habens in se iustitiam, per quam differat intrinsecè ab statu, in quo erat ante declarationem.

Art. 2. Iam Deus dicitur iustificari, dum apparet eius iustitia, non tamen est iustus per ipsam apparentiam, sed per virtutem iustitiæ sibi intrinsecam, quæ nobis apparet per suos effectus. Constat deinde ex dictis in probatione veritatis, iustificare sumi etiam in sacris litteris pro iustum facere. Et confirmatur ex 3. ad Rom. 24. Iustificatis gratis per gratiam ipsius, non utique per solam declarationem extrinsecam. Eodem sensu utitur eadem voce ibidem semel atque iterum Apostolus. Et cap. 4. fine, dicitur de Christo Domino: resurrexit propter iustificationem nostram, id est, ut nos faceret iustos. Iure igitur in hoc sensu sumitur iustificatio à Theologis, nec potest aliter sumi, dum agitur de iustificatione, qua Deus iustificat, ut ostendit ratio modò insinuat, & uberius illustranda.

Art. 1. Ad 3. Innotuit iam ex Concil. Trid. homines non iustificari sola peccatorum remissione, atque ex eodem, & ex reliquis testimoniis illi adiun-

Etis constat Deum iustificare de facto peccatores infusione gratiæ, & donorum. Quapropter etiam remissio peccatorum formaliter fieret per aliquid extrinsecum peccatori; nempe per decretum condonatum Dei, non inde concluderetur iustificationem impij, qualem docemur in sacris litteris, & qualis in eisdem intelligitur, esse aliquid purè extrinsecum iustificato secundum suum conceptum adequatum. Verùm quæst. 9. ostendetur, neque ipsam peccatorum remissionem formaliter sumptam fieri posse per aliquid purè extrinsecum, neque eam comparari cum remissario, sicut comparatur offensa cum offenso, aut offensio humana cum offendente; sed potius sicut comparatur, & offensa cum ipso offendente, quem proculdubio immutat intrinsecè; & offensa cum ipso offenso, cui certissime ea est intrinseca.

Art. 2. Quod, præter alia, quæ producentur in ea quæstione, colligitur ex eodem illo testimonio Psalmista, à quo dicuntur beati, quorum remissa sunt iniquitates: id est ablata quoad reatum, & permanentiam habituales; & quorum tecta sunt peccata, id est ita compensata quoad actus peccaminosos præteritos (quos, fieri iam non potest, non præteruisse, & non adesse reipsa in scientia Dei) ut perinde adsint in ea scientia quoad omnes effectus emanabiles ex ipsis, atque si reipsa Deus esset oblitus eorum, essentque aspectui Divino impervia sub velamine eos tegente, & occultante, quæ est expositio Augustini, & aliorum ibidem. Colligitur, inquam, quia impossibile prorsus est beatum esse aliquem per aliquid purè extrinsecum sibi. Necessè siquidem est, ut beatus melius habeat in se intrinsecè, quam miser, utque ipsi insit beatitudo, nec fieri potest, ut quisquam transeat de misero in beatum eodem modo manens in se intrinsecè antea, & postea. Ergo si is, cui remissa sunt iniquitates, & tecta peccata, eo ipso est beatus, eo ipso est immutatus, & melius habens in se intrinsecè.

Ad 4. Cognitiones humanas, etiam quæ veræ sunt quoad substantiam, inscit sæpè falsitas quoad modum, deludente phantasia alias voluntariè, alias involuntariè, & faciente apprehendere minus nota ad modum notiorum, minus placentia ad modum eorum, quæ magis placent; absentia ad modum præsentium; & sic de aliis. Ex quo ulterius provenit, ut sæpè varientur affectus humani nulla existente in rebus variatione, utque ametur tanquam pater, aut filius, aut innocens, qui talis non est, & cognoscitur non esse, apprehenditur tamen ad instar talis. Huiusmodi defectus non cadit in Deum; qui necessariò habet cognitiones, & affectus expertes falsitatis non minus quoad modum, quam quoad substantiam. Quare Deum non imputare alicui amplius peccatum, quod fecit, aut reputare ad iustitiam opus bonum, quod fecit, perinde valet, atque Deum abolere, & auferre reipsa peccatum, atque inducere reipsa iustitiam, idemque suo modo dicitur de acceptatione, & occultatione. Testimonia igitur obiectionis exprimunt cognitiones, affectusque divinos ad modum humanorum, sed subintelligenda est exclusio humanarum imperfectionum: sicut cum dicitur Deum irasci, compati, gratificari, & similia.

R.P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

QVÆSTIO II.

Utrum Gratiæ habitualis ex suo conceptu specifico, ac differentiali sit participatio Divinæ naturæ?

IDENTVR non esse. 1. Quia res omnes creatæ essentialiter sunt participationes divinæ naturæ. Sunt enim essentialiter participationes divinæ perfectionis, quæ est natura Dei. Ergo gratiæ non convenit participatio divinæ naturæ ex suo conceptu specifico, sed ex conceptu generico, & communi rebus omnibus creatis.

2. Participatio naturæ divinæ habetur per similitudinem cum Deo. Similitudo autem perfecta cum Deo non habetur nisi in patria, iuxta illud 1. Ioan. 3. 2. *Cum apparuerit, similes ei erimus*: imperfecta verò similitudo est communis omnibus creaturis. Quia omnes factæ sunt ad repræsentandam Divinitatem, & specialiter ipse homo factus est ad imaginem, & similitudinem Dei. Nulla igitur similitudo, & participatio naturæ Divinæ pertinet ad conceptum specificum gratiæ.

3. Ut gratia constitueretur in sua specie per participationem naturæ divinæ, oporteret eam participare secundum prædicata propria, & specialia solius Dei. Quia nequit gratia differre ab omnibus aliis distinctis ab ipsa per participationem prædicatorum Dei, quæ sunt ipsi Deo communia cum aliis rebus. Eadem namque prædicata essent gratiæ etiam communia cum aliis rebus. Prædicata autem propria, & specialia solius naturæ divinæ sunt esse à se, esse æternam, immensam, &c. quæ formaliter, ut talia, patet à nulla re creata participari posse. Nulla igitur participatio naturæ Divinæ potest constituere gratiam in suo conceptu specifico ultimo.

4. Possibilis est substantia intellectualis creata essentialiter impeccabilis, & sancta, cuius proinde proprietas primaria connaturalis esset gratia habitualis. Proprietates autem, præsertim primariæ connaturales unicuique substantiæ, sunt participationes eiusdem secundum naturam ipsius, ut calor ignis, humiditas aeris, & sic de aliis. Ergo gratia non est potius participatio naturæ divinæ, quam creata.

5. Id magis participat naturam divinam, quod magis accedit ad illam, estque maioris perfectionis. Lumen autem gloriæ, & unio hypostatica accedunt magis ad Deum, quam gratia habitualis, eandemque superant perfectione. Ergo participatio naturæ Divinæ est magis propria luminis gloriæ, & unionis hypostaticæ, quam gratiæ habitualis. Eodem pertinet possibilem esse divinitus aliam gratiam sanctificantem perfectiorem secundum speciem, quam quæ de facto datur. Illi enim magis, & maior participatio naturæ divinæ conveniret. Non ergo ea pertinet ad conceptum specificum, & ultimam rationem differentialem gratiæ habitualis, quæ datur de facto.

Art. 1. Resp. Certum est gratiæ sanctificanti convenire specialem aliquam participationem naturæ divinæ, iuxta illud 2. Petri 1. 4. *Per quem maxima, & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ*. Pro cuius rei intelligentia sciendum est, naturam cuiusque rei, quod ad præsens attingit, sumi tripliciter. Primo physice pro principio motus, & quieris. Secundo metaphysice pro essentia,

Q 9 2 sen